

Nr 120.

Ankom till riksdagens kansli den 5 maj 1944 kl. 1 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag m. m.

(1:a avd.)

I propositionen nr 164 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 25 februari 1944, föreslagit riksdagen medgiva, att förefintliga medel å i berörda statsrådsprotokoll angivna för budgetåren 1939/40 och 1940/41 anvisade reservationsanslag må jämväl under budgetåret 1944/45 disponeras för de med anslagen avsedda ändamålen.

I skrivelse den 11 februari 1944 har *försvarets fabriksstyrelse* gjort framställning om fortsatt disposition under budgetåret 1944/45 av förefintliga behållningar å, bland andra, följande å riksstat för budgetåren 1939/40 och 1940/41 anvisade reservationsanslag, nämligen:

Å driftbudgeten:

1939/40: IV. D. 54. Kemiska tvättinrättningar vid Skaraborgs regemente och Gotlands infanteriregemente.

1940/41: IV. E. 39. Utrustning för central torpedverkstad.

Å kapitalbudgeten:

1940/41: Kb. IV. 6. Nybyggnad för ammunitionsfabriken.

1940/41: Kb. VIII. a. Bostadsbyggnader för centrala torpedverkstaden.

Riksräkenskapsverket har enligt utlåtande i ärendet ej funnit anledning till erinran mot fabriksstyrelsens framställning.

Vidare har *försvarets civilförvaltning* i skrivelse den 15 februari 1944 för egen räkning och för samtliga övriga centrala försvarsförvaltningar utom fabriksstyrelsen gjort framställning om fortsatt disposition under budgetåret 1944/45 av i det följande angivna reservationsanslag för budgetåren 1939/40 och 1940/41, nämligen:

Driftbudgeten.

1939/40.

Flygförvaltningen:

IV. F. 20 e. *Extra materielanskaffning för flygvapnet.*

1940/41.

Försvarets civilförvaltning:

IV. G. 21 a. Ersättningar för förluster i anledning av vissa åtgärder för militära ändamål.

Arméns fortifikationsförvaltning:

IV. D. 53 a. Vissa befästningsanläggningar.

Arméförvaltningens tygavdelning:

IV. D. 48. Viss materielanskaffning (anslag nr 2). 49. Viss luftvärnsmateriel. G. 2. Viss maskinutrustning m. m.

Marinförvaltningen:

IV. E. 60 a. Maskinutrustning för dockanläggningen vid Gustafsviks örlogsdepå. IV. E. 60 b. Likvidering av viss artilleriemateriel.

Flygförvaltningen:

IV. F. 20. Engångskostnader för anskaffning av vapenmateriel. 21. Anskaffning och förnyelse av flygmateriel. 22. Materielanskaffning för jaktflottiljer m. m. 24. Extra materielanskaffning: Slutlikvid för reservflygplan och reservmotorer m. m. 25. Åtgärder för höjande av flygvapnets försvarsberedskap. 26. Vissa förskott å flygplanleveranser m. m. 29. Utrustning för instruktionsverkstäder. 29 a. Viss övnings- och undervisningsmateriel.

Kapitalbudgeten.

1939/40.

Arméns fortifikationsförvaltning:

VII. 4. Förberedande åtgärder för Stockholms garnisons utflyttande till Järfvältet. VII. 9. Vissa markförvärv.

1940/41.

Arméns fortifikationsförvaltning:

IV. 4. Förrädsbyggnader vid arméns truppförband. IV. 5 c. Förrädsbyggnader för truppförbandens krigsreserver. IV. 5 e. Förrädsbyggnader för luftvärnsmateriel. IV. 8 c. Vissa byggnadsarbeten för militärfysisk verksamhet. IV. 9 k. Ordnanande av förläggningen vid Gotlands artillerikår. IV. 12 a. Ordnanande av avloppsförhållandena vid Kronobergs regemente. IV. 15. Utvidgning av övningsfältet för Skövde garnison. IV. 16. Utvidgning av Södermanlands regementes övningsfält. IV. 21 a. Pansarvärnskanonskjutfält vid Boden.

Marinförvaltningen:

IV. 28. Modernisering av Karlskrona örlogsvarv. 28 c. Utbyggnad av sjöflygstation. 28 f. Tillbyggnad m. m. av kanonförråden vid Stockholms och Karlskrona örlogsvarv. 32 b. Förråd för artilleri- och fortifikationsmateriel m. m. vid

kustfästningarna. 32 c. Förråd för intendentur- och sjukvårdsmateriel vid marinen. 32 d. Garagebyggnader m. m. vid kustfästningarna. 32 e. Förrådslokaler för artilleriammunition m. m. 32 f. Gasskyddsförråd och gasskyddslaboratorier för kustartilleriet. 32 i. Varmbadinrättning och gymnastiksal m. m. vid Gotlands kustartillerikår.

Flygförvaltningen:

IV. 37. Utbyggnad av sjöflygstationer.

I anslutning till framställningen har civilförvaltningen upptagit fråga om fortsatt disposition av det å kapitalbudgeten för budgetåret 1939/40 anvisade anslaget till *Nybyggnad för de militära högskolorna (III. 6)*. Civilförvaltningen har anfört, att anslaget under inga förhållanden kunde hinna att helt tagas i anspråk för utgifter under innevarande budgetår, varför, under förutsättning att byggnadsföretaget vore avsett att nu komma till utförande, riksdagen syntes böra besluta om överförande av kvarstående reservation till anslag å riksstaten för budgetåret 1944/45.

Riksräkenskapsverket, som avgivit yttrande över civilförvaltningens framställning, har ansett sig icke böra framställa erinran mot densamma.

Departementschefen har för egen del i ärendet anfört följande.

Dispositionsrätten till äldre reservationsanslag är begränsad till tre budgetår efter det anslaget blivit sist uppfört i riksstaten. Till fortsatt disposition för tid därefter måste alltså riksdagens medgivande i varje särskilt fall inhämtas. I kungörelse den 14 juni 1940 har Kungl. Maj:t förordnat, att å reservationsanslag, som icke vidare finnes uppfört i riksstaten, må avföras utgifter intill utgången av det andra budgetåret efter det, för vilket anslaget sist blivit uppfört. En utsträckning av dispositionsrätten till dylika anslag även till det tredje budgetåret förutsätter Kungl. Maj:ts medgivande, vilket efter framställningar i varje särskilt fall lämnats vid olika tillfällen. I enlighet med dessa principer torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att pröva de här föreliggande framställningarna i de delar de avse anslag, som varit uppförda i riksstaten för budgetåret 1941/42. För rätt att under nästa budgetår taga i anspråk förefintliga medel å övriga med föreliggande framställningar avsedda anslag bör däremot riksdagens tillstånd utverkas.

Riksräkenskapsverket har påpekat de olägenheter ur budgetredovisnings-synpunkt som ett bifall till framställningarna skulle medföra med hänsyn till det stora antalet anslag, det här är fråga om. I samband härmed har verket framhållit, att skälen för 1928 års riksdags beslut (jfr propositionen 1928: 1, rubriken Utgifterna. För flera huvudtitlar gemensamma frågor, punkt 2) i tillämpliga delar alltjämt ägde tillämplighet. Jag delar riksräkenskapsverkets åsikt men vill framhålla, att vid prövningen av förevarande frågor om fortsatt disposition av äldre reservationsanslag skäl göra sig gällande, som tidigare icke förelegat. Sålunda torde svårigheten att i nuvarade läge anskaffa materialier ävensom av tidsförhållandena orsakad brist på arbetskraft ha förorsakat, att anskaffningar och byggnadsföretag i stor utsträckning blivit fördröjda. Såsom i civilförvaltningens framställning anförts ha också organisationsförändringar medfört, att vissa företag icke kunnat igångsättas vid beräknad tidpunkt.

Alternativet till medgivande av fortsatt disposition måste bliva att, efter förnyad framställning och prövning av dylik framställning av Kungl. Maj:t

och riksdag, nytt anslag uppföres i riksstaten för ändamål, som eljest skulle ha tillgodosetts med anlåtande av reservationen. Den materielanskaffning och de byggnadsföretag, som avses med här ifrågavarande reservationsanslag, ha tagits i beräkning vid 1942 års riksdags beslut om fortsatt utbyggande av försvarsorganisationen och ha vid detta besluts fattande betraktats såsom redan genomförda. Något behov för riksdagen att ompröva dessa medelsanvisningar torde därför icke anses föreligga. Detta alternativa förfarande skulle därför få en huvudsakligen formell karaktär och icke innebära sådana fördelar ur de av riksräkenskapsverket anförda synpunkterna, att det bör väljas framför utvägen att fortsättningsvis i budgeten redovisa sådana behållningar å äldre reservationsanslag, som erfordras för ett genomförande i dess helhet av med vederbörande anslag avsett anskaffnings- eller byggnadsprogram.

Ett fasthållande av de motiv, som varit avgörande för statsmakternas beslut att begränsa dispositionsrätten till äldre reservationsanslag, förutsätter en prövning av att i de särskilda fallen en indragning av reservationer skulle vålla särskild olägenhet. Såsom riksräkenskapsverket framhållit medger i vissa fall de i civilförvaltningens framställning anförda motiveringarna för fortsatt ianspråktagande icke en dylik prövning. Med hänsyn till angelägenheten av att förslag i ämnet förelägges riksdagen inom den för avgivande av propositioner föreskrivna tiden ha ytterligare utredningar i angivna hänseenden icke varit möjliga att verkställa. Då jag ändå vill tillstyrka, att förslag i ämnet förelägges riksdagen i den omfattning som i framställningarna angivits, förutsätter jag, att det skall ankomma på Kungl. Maj:t att, innan riksdagens beslut expedieras, ytterligare pröva behovet av fortsatt disposition av anslagsbehållningarna på grundval av utredningar i frågan, som böra tillhandahållas av förvaltningsmyndigheterna. En fördel med en dylik prövning ligger också däri, att det bör vara möjligt för myndigheterna att vid en tidpunkt, som ligger så nära budgetårsskiftet som möjligt, säkrare bedöma behovet av fortsatt anslagsdisposition.

Beträffande anslaget till nybyggnad för de militära högskolorna, vilket ärende såsom av det föregående framgår är föremål för Kungl. Maj:ts prövning, får jag framhålla, att med uppförande av byggnadsföretaget i fråga har ansetts böra tills vidare anstå med hänsyn till förhållandena på byggnadsmarknaden. När dessa förhållanden bliva gynnsammare, torde frågan ånyo komma att bliva aktuell. Medgivande torde därför böra inhämtas av riksdagen, att anslaget får disponeras jämväl under nästa budgetår.

Utskottet.

Jämlikt 1928 års riksdags beslut angående dispositionsrätten till äldre reservationsanslag må sådant anslag icke i något fall stå till förfogande längre än till och med tredje budgetåret efter det, å vars riksstat anslaget blivit sist uppfört.

I föreliggande proposition har Kungl. Maj:t framlagt förslag till fortsatt disposition av ett stort antal äldre reservationsanslag. Ett bifall till förslaget skulle, såsom riksräkenskapsverket i ärendet anført, komma att i osedvanligt stor utsträckning belamra budgetredovisningen med äldre reservationsanslag. Ur budgetredovisningssynpunkt skulle detta givetvis medföra olägenheter. Då emellertid behållningarna å ifrågavarande reservationsanslag äro erforderliga för genomförande av den materielanskaffning och de byggnadsföretag, för vilka anslagen äro avsedda, anser utskottet sig kunna tillstyrka Kungl. Maj:ts föreliggande förslag. Utskottet förutsätter emellertid

i likhet med departementschefen, att det skall ankomma på Kungl. Maj:t att ytterligare pröva behovet av fortsatt disposition av anslagsbehållningarna på grundval av förnyade utredningar i frågan.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva, att förefintliga medel å i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 25 februari 1944 angivna, för budgetåren 1939/40 och 1940/41 anvisade reservationsanslag må jämväl under budgetåret 1944/45 disponeras för de med anslagen avsedda ändamålen.

Stockholm den 5 maj 1944.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 118.
